

Fyrsten fra Ishøj

Kroppedal Museum præsenterer med denne udstilling en rig fyrstegrav fra jernalderen. Det er en stor glæde at kunne udstille fundet på Bredekærgård og fortælle historien om livet, som det tegnede sig for én af jernalderens rige fyrster. Et liv, der var omgivet af romerske luksusvarer, men som endte med en voldelig død på slagmarken.

Levende kulturhistorie mellem himmel og jord

Book et arrangement hvis I er en gruppe eller en forening, som ønsker en fælles oplevelse. Kontakt inge.vest-andersen@kroppedal.dk eller ring på tlf. 43 30 30 23 for nærmere oplysninger.

Der foregår aktiviteter på Bredekærgård i skolernes ferier. Det kan være at modellere fyrstens hoved i ler eller andre aktiviteter, der knytter sig til udstillingen.

Børn mellem 8 - 15 år kan for 200 kr. årligt melde sig ind i Kroppedal Museums børneklub, Hugin & Muninklubben og deltage i arrangementer året igennem.

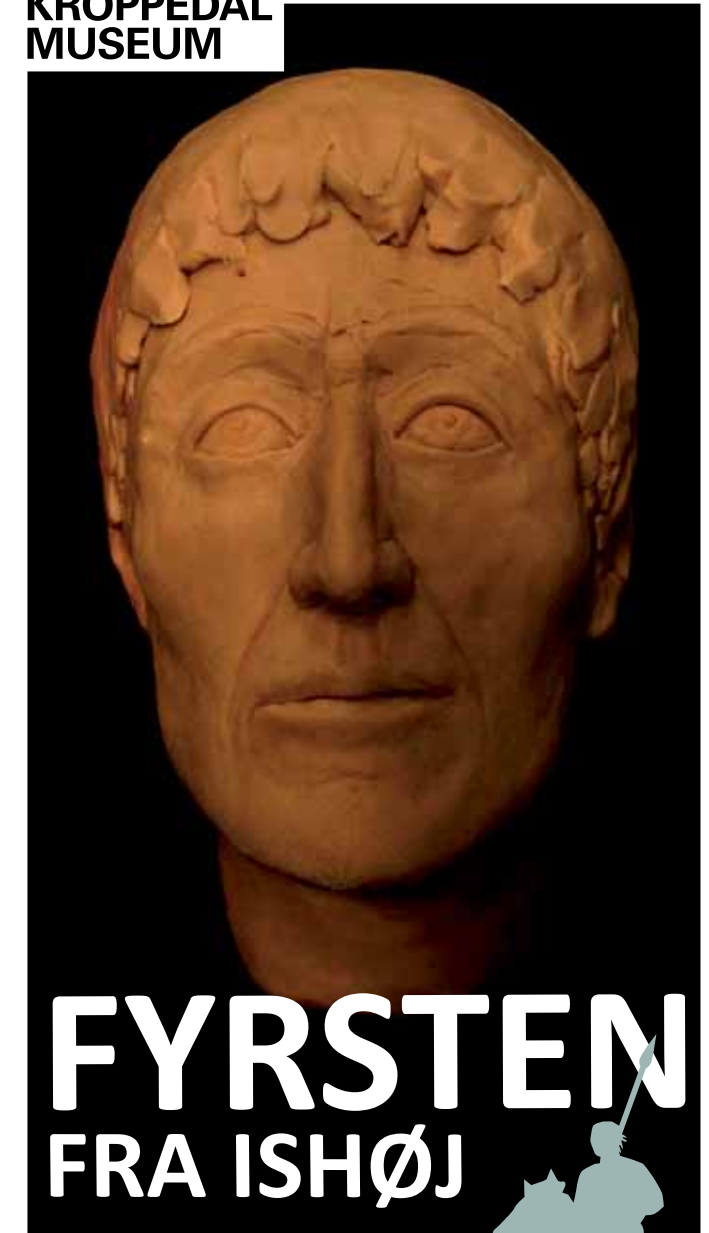
BREDEKÆRGÅRD
Tranegilde Bygade 4
2635 Ishøj
Tlf. 43 30 30 00
kontakt@kroppedal.dk

Åbningstider for særudstilling 'Fyrsten fra Ishøj'
Tirsdag 14 - 17 og søndag 10 - 14
Gratis entré

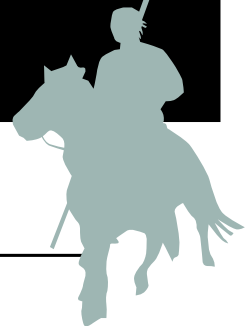
Ret til ændringer forbeholdes
Følg med på www.kroppedal.dk
og facebook.com/kroppedal

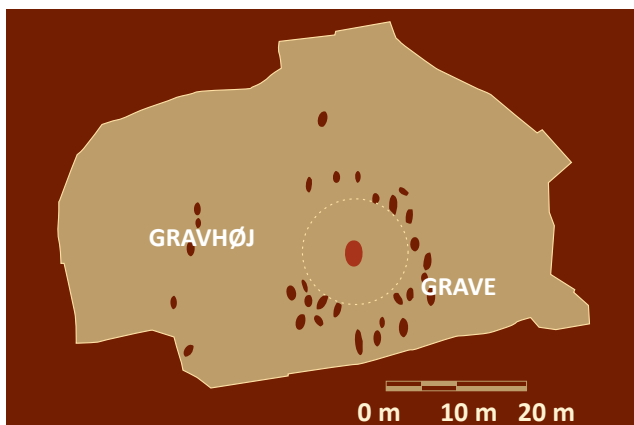
www.ishoj.dk

**KROPPEDAL
MUSEUM**

Ishøj Kommune

*Udgravningen i Torslunde
På planen over udgravningen ses
fyrstegraven i midten med de
øvrige grave placeret rundt om.
Den stiplede cirkel angiver
udstrækningen af den formodede
gravhøj*

*Venstre skuldeben har været
udsat for et voldsomt hug.
Skaden er påført nedefra og
indikerer, at fyrsten har siddet til
hest. Lignende skader ses ifølge
antropologerne ofte på rytteri.*

*De to såkaldte "cirkusbægre"
fra fyrstegraven. Cirkusbægre
er sjældne bemalede drikkeglas
fremstillet i de romerske
værksteder i Köln. Glassene har
fået deres navn fra de motiver
af gladiator kampe og vilde dyr,
der ofte præger glassene. Sådanne
kampe fandt sted i de romerske
arenaer, "cirkus". Disse glas har
dog et maritimt motiv, hhv. to
mænd i hver deres båd og to
delfiner.*

Gravlagt i en høj i Torslunde

I efteråret 2007 foretog Kroppedal Museum en arkæologisk udgravning i udkanten af Torslunde Landsby i Ishøj Kommune.

Det, der ved udgravningens start var en fodboldbane skulle snart vise sig at dække over en rig fyrstegrav fra romersk jernalder. Graven kan dateres til omkring år 250 e.Kr. I de efterfølgende godt 150 år blev mænd, kvinder og børn gravlagt rundt om fyrstegraven, som derved blev centrum for en hel gravplads. De døde blev begravet med gravgaver i form af lerkar, perlekæder og dragtnåle.

Af gravpladsens layout fremgår det, at fyrstegraven har været dækket af en gravhøj. Selve gravlæggelsen fandt sted i et træbygget gravkammer to meter under jordoverfladen. Efterfølgende blev gravkammeret dækket med jord og store sten – antageligt for at forhindre gravrøvere i at plyndre graven.

Hvem var fyrsten

Den gravlagte var en mand på omkring 40 år og ca. 175 cm høj. Gravens størrelse, den kraftige guldfingerring, det romerske bordservice og de øvrige fornemme gravgaver placerer den gravlagte i jernalderens fyrstemiljø – datidens politiske elite. De fornemme genstande i graven viser tydeligt aristokratiets behov for at markere sig ved rige gravlæggelser. Magten var funderet på et økonomisk overskud baseret på den gode sjællandske landbrugsjord. Desuden var alliancer med øvrige fyrsteslægter særdeles vigtige. Alliancer, der havde betydning for krig og fred, og som blev beseglet med kostbare romerske luksusvarer, guldringe og giftermål mellem de rige aristokratiske familier.

En voldelig død

Tre skader på jernalderfyrstens kranie og en på venstre skuldeben vidner om en voldelig død. At fyrsten døde i kamp ses ved, at ingen af skaderne er helet. Uanset hvem der vandt slaget, fik hans kampfæller mulighed for at bringe ham hjem til en prægtig begravelse. Blandt de sjællandske fyrsteslægter var det ikke kutyme at blive gravlagt med sine våben. Kun én af genstandene fra graven vidner om fyrstens rolle i krigen – det store signalhorn. Romerne brugte signalhorn i krig til at dirigere hærenhederne på slagmarken. Som hærfører var dette et vigtigt redskab, og dets tilstedeværelse i graven vidner om høj militær rang.

I romersk tjeneste

I slutningen af det 2. årh., fra år 166 til 180 e.Kr., udspillede der sig en række krige langs den romerske rigsgrense ved Rhinen og Donau. Området nord for grænsen kaldte romerne Germanien, og det var stammer herfra, der trængte ind i Romerriget. Krigene er opkaldt efter den germanske stamme Markomannerne og fik stor betydning for udviklingen i Nordeuropa. Fundene indikerer, at krigere fra Sydsandinavien deltog i kampene. De følgende århundreder var fortsat præget af uro og kampe mellem den romerske hær og germanske stammer bosiddende ved grænsen. Ved at deltage i kampene langs grænsen opnåede medlemmer af de sydskandinaviske fyrsteslægter vigtige militære kundskaber. Betalingen for de fornemme romerske varer, der findes i tidens rige grave, kunne netop være assistance i form af lejetropper og militærpolitiske alliancer foruden mere almindelige varer som skind, huder, tekstil eller rav.